

Педагогічний музей України
Колекції

Національна академія педагогічних наук України
Педагогічний музей України

Науковий об'єкт
«Колекція стародруків Педагогічного музею України»
(рукописи, стародруки та рідкісні видання 1477-1923 рр.),
що становить національне надбання

Колекція
«Українська дитяча книга 1885-1922 рр.»

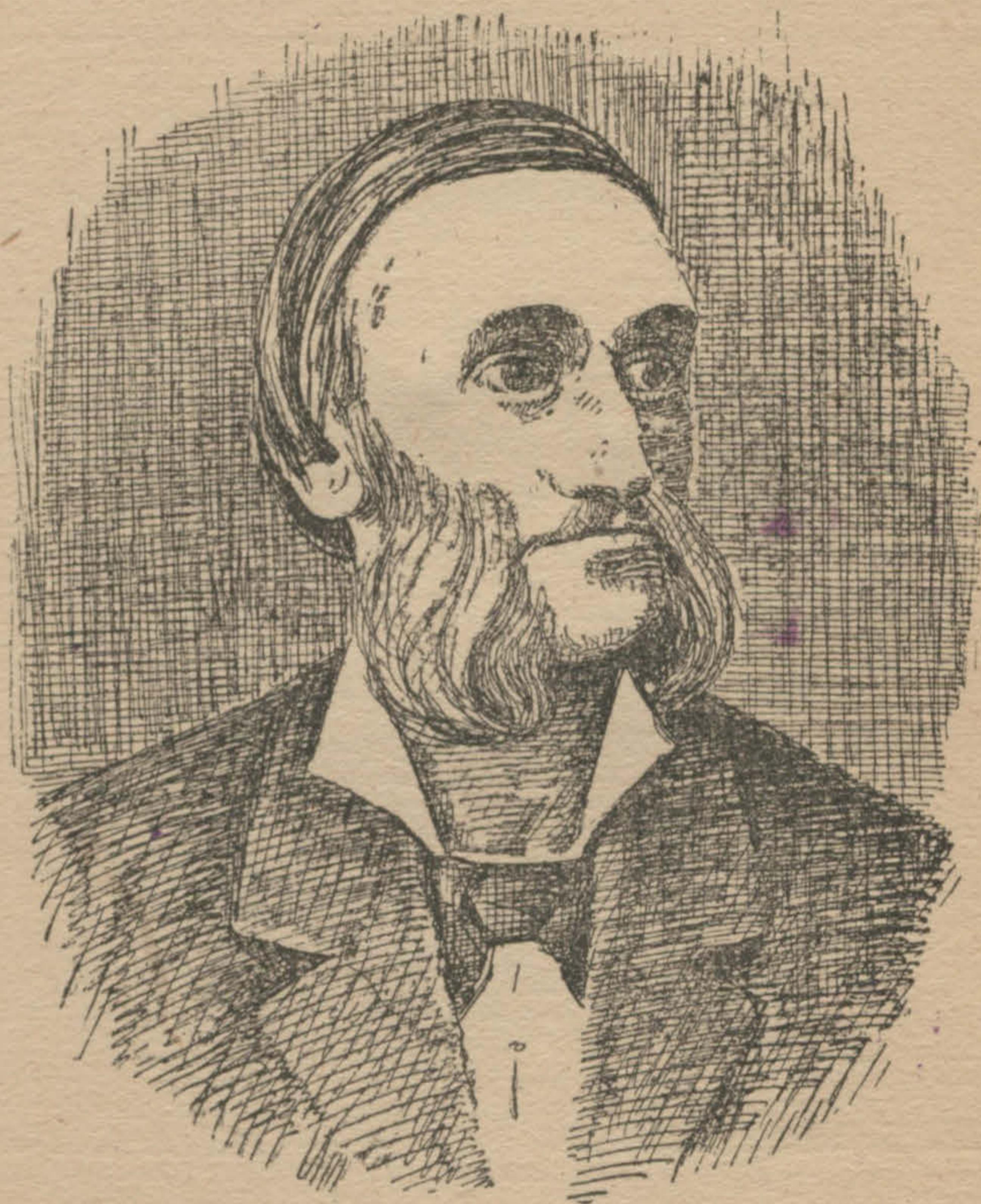
34993/3017Рк_[Глібов Л.] Байки Леоніда Глібова. –
К. – Ляйпциг: Укр. накладня; Друк. Шарфого у Вецлярі, 1918. – 64 с.
[Сканов. 2014]

БАЛІКУ

МІСІ БОВА

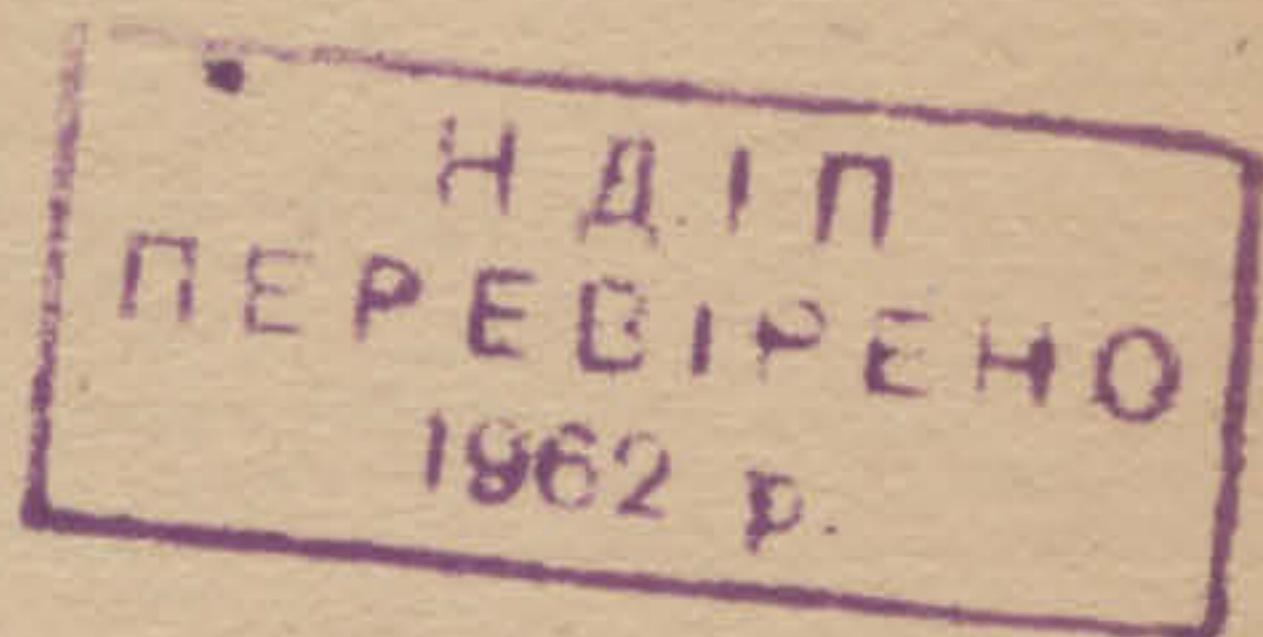
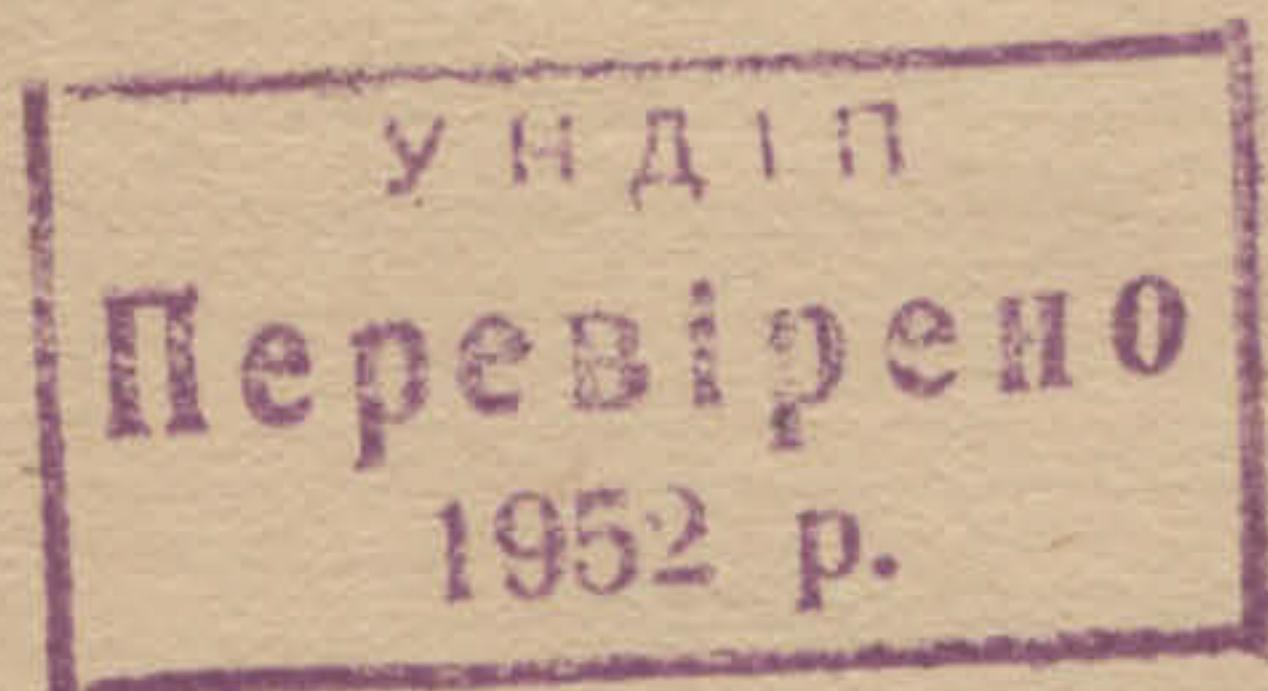
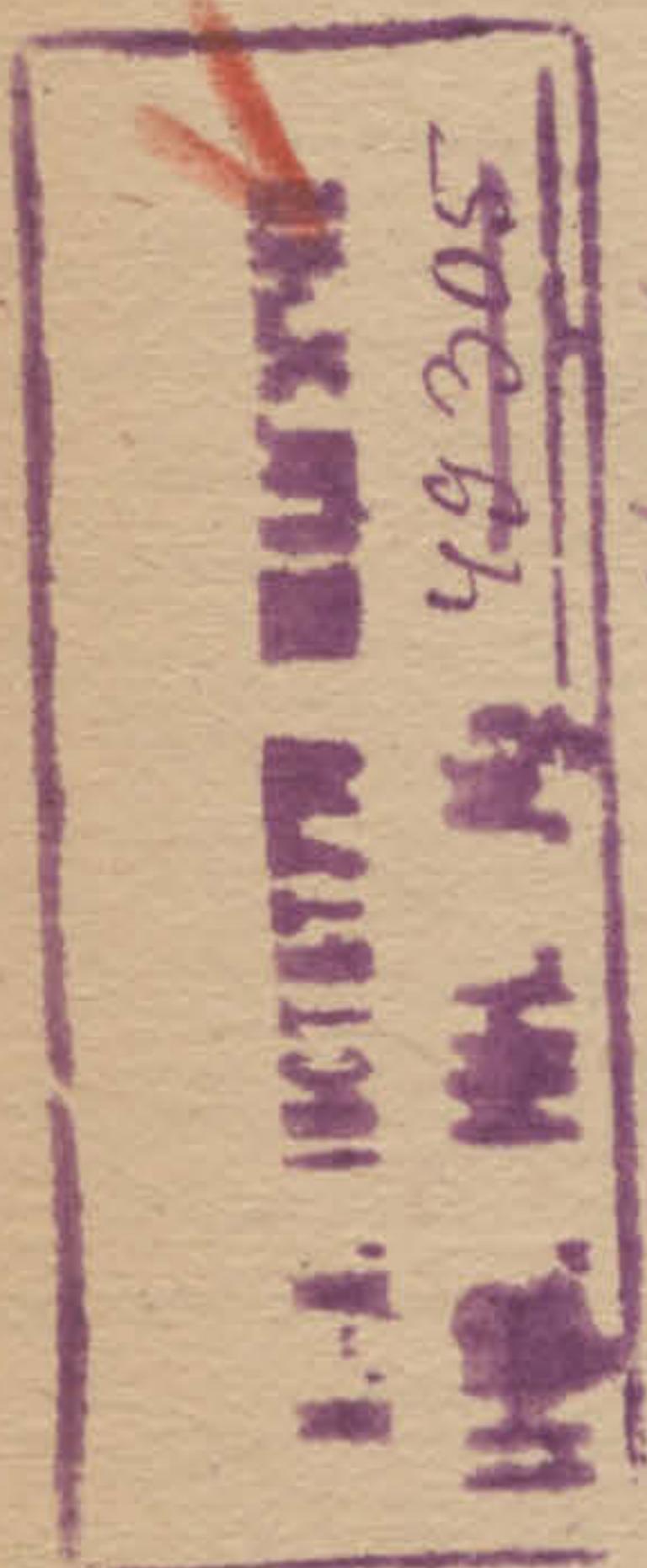

Леонид Глібів.

- 39
Г. 54

БАЙКИ

ЛЕОНИДА ГЛІБОВА

КИЇВ-ЛАЙПЦІГ
УКРАЇНСЬКА НАКЛАДНЯ

КОЛОМИЯ

„Галицька Накладня“

1918.

WINNIPEG MAN

Ukrainian Publisher

НВ

ІЗ ДРУКАРНІ ШАРФОГО У ВЕЦЛЯРІ

Леонид Глібів, поруч Гребінки, найбільший український байкар, народився 19 (ст.ст). 1827 р. у Веселому-Подолі, полтавської губернії, в маєтку українських панів Родзянок, у яких батько Леонида Глібова, Іван, був управителем.

На восьмому році життя перебрався з батьками в село Горби, у якому й минули йому веселі хлопячі літа.

Порфир Родзянка був умний чоловік. Мав гарну бібліотеку, зберігав українські звичаї, любив науку й просвіту. Під його доглядом талановитий Леонид набрався початкових наук.

Рідна мати й місцевий священик були його першими вчителями. На дальшу науку віддали його до гімназії в Полтаві. На жаль, із-за недуги мусів покинути науку й вертатися до батька на хутір. Що йно 1855 р. скінчив ліцей у Ніжині і став учитлювати; зразу в Чорному-Остріві на Подільщині, а дальше у Чернігові, де був учителем історії і географії в тамошній гімназії.

Тут став він видавати з 1861 року тижневник „Черніговський Листок“ російською й українською мовою. „Ta не довго сонце гріло“... По двох роках

уряд припинив видавання часопису, а редактора усунув із служби із за українофільства.

Почалося горе поета. Він хворів, мало не осліп, жити не було з чого, заробити годі, бо сил не хватало, треба було сидіти, як-то кажуть, у тестя на карку. До тогож: ворони стадами літають, і нідоля неходить одинцем.—До прогнання із служби, до хороб, і убожества прилучилося незабаром нове, тяжке горе — смерть вірної дружини.

Роки від 1863 до 1867 — це дуже тяжкий період Глібового життя. Що лише 1867 року він добув собі новий шматок хліба, став управителем земської друкарні в Чернігові, і на тій службі остався аж до смерті, яка постигла його, після довгої тяжкої хороби, 29 (ст.ст.) жовтня 1893 р.

Таке то життя чоловіка, який так гарячо любив людей, природу, свій рідний, любий край. За це він, як і багато других Українців, мусів випити чарку гіркої — до дна.

Леонид Глібів, що дитиною малою любив дуже квітки. Його й прозивали „квітчастим короликом“. Квітничок у дворі пана Порфира Родзянки, це було ніби його королівство. Як виріс, любов тую переніс на дітий. Ніхто й ніколи не дарував українській дітворі такого коштовного дарунку, як Леонид Глібів. Байки, загадки й відгадки, жарти, акrostихи, — чого то гарного й не понаписував наш байкар? А все на втіху й науку для наших малих читачів та читачок!

Писати став дитиною. Свій перший віршик „Сон“ зложив ще на шкільній лавці, 15 літним

хлопцем. Учитель росийської мови прочитав його, похвалив і обіцяв віддати до друку.

З тої пори Леонид нє кидав пера до смерті. Писав свої прегарні твори, а коли годі їх було друкувати на росийській Україні, то посылав у Львів, до тамошнього часопису для дітей: „Дзвінок“. Там підписувався прізвищем „Кенир“. Це прізвище дали сусіди його батькові, коли він з городу привіз був співучу птицю кенира. *) 50 літній ювілей літературної праці, нє пишний, але щирий, який святкувала ціла Україна, нє дивлячись на кріпкий кордон, був милою нагородою за цінні твори й за добре серце „любого дідуся Кенира“.

Поміж творами Глібова найбільше байок. Байки, це дуже старинні твори. На 500 літ перед Христом жив у Греції Езоп, творець дуже гарних байок, які здобули собі світову славу. Але ще перед Езопом, у Вавилоні, Египті, Індії звісні були такі вірші й оповідання, у яких звірі й дерева говорили, мов люди. Байки, значиться, це загально-звісні, міжнародні твори.

Але Глібів, так само, як і його знаменитий попередник Гребінка, умів своїм байкам надати український характер, умів, як каже Єфремов, „прибрати їх у оригінальне вбрання“.

Читаєте його байку про „Вовка та ягня“ і пригадуєте собі, що ви читали це саме й на інших мовах, а прецінь у Глібова воно якесь ніби нове. Так, — бо Глібів, на мандрівній темі, мов на міжнародній основі, гаптує українські узори: звірів,

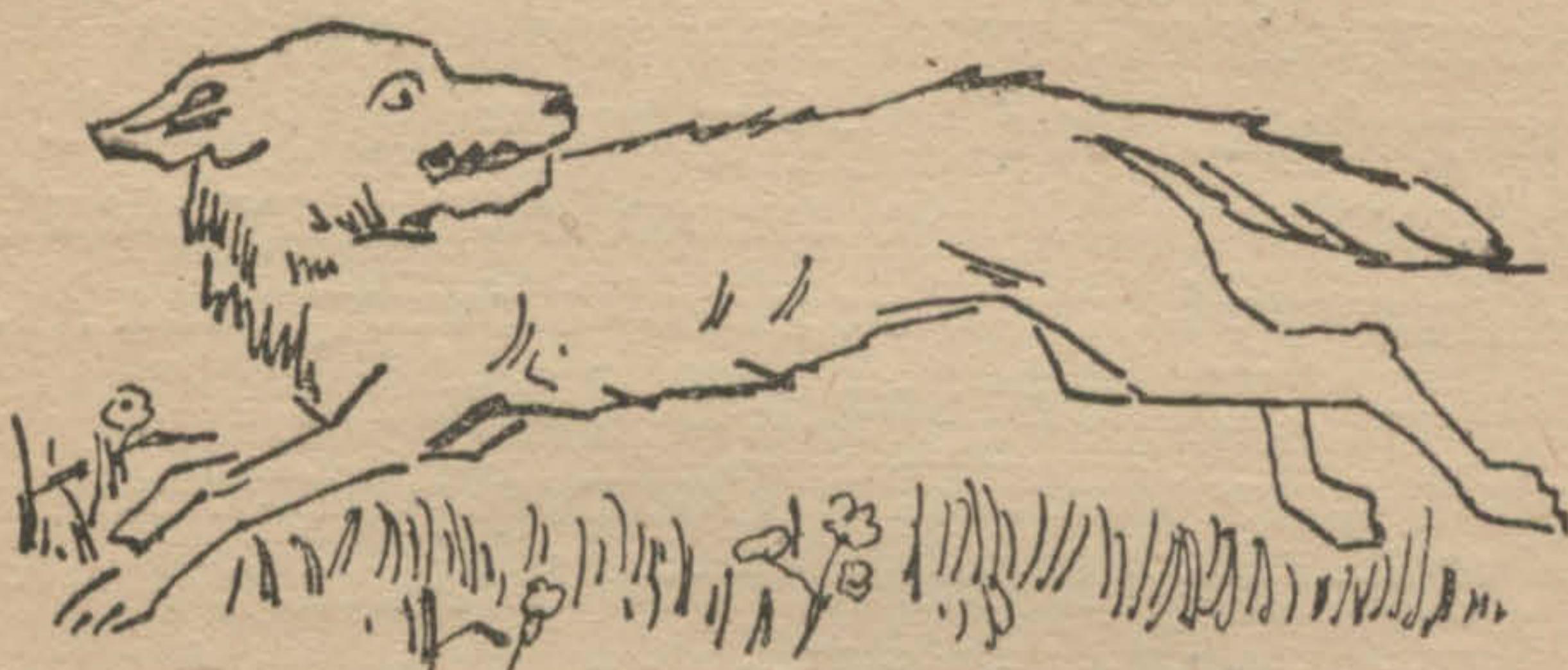
*) канарок, (канарейка)

квіток, людий. І ліс, і поле, і село, і небо, усе довкола українське. І мова, якою орудують отсі звіринні та ростинні розмовники, щиро-народня, українська мова. І думки та науки, які вони висказують — це думки й науки потрібні не-кому другому, а нам, думки про правду, про любов, про чесне життя, про те, щоб одні другим не творили кривди, щоб не було між нами ні ненажерливих вовків, ні кудлатих медведів, ні соломяних дідів, а щоб були добрі й мудрі люди.

*Тепер не пугалом добру навчатъ
Нам треба иного бажатъ,
Живого слова правди і просвіти*

Тому то байки Глібова не постарілися досі, й мабуть не постараються ніколи.

Б. Л.

Вовк і Кіт.

В село із лісу Вовк забіг...
Не думайте, що в гості, брацця;
Ні, в гості Вовк нє забіжить:
А він прибіг, щоб де-небудь сховаться:
Проклятий люд з собаками настиг...
І рад-би Вовк в які ворота вскочить,
Та лишенько йому: куди нє поглядить
Усюди Вовченька нєдоленська морочить,
Хоч сядь та й плач!
Ворота, як на тө-ж, кругом усі заперті,
А дуже Вовкові не хочеться умерти
(Бо ще він не нажився, бач!),
А гіршє — од людей, од видимої смерти...
Коли глядить —
На загороді Кіт сидить,
На сонечку мурликає, дрімає.
Підскочив Вовк і до Кота мовляє:

— „Котусю-братику! скажіть мені скоріше,
Хто із хазяїнів оттут усіх добріше?
Я хочу попрохати, щоб хто мене сховав
На сей неборий час. Я-б у пригоді став!..
Чи чуєш гомін той? За мною то женуться!...
Котусю-батечку! куди-ж мені поткнуться?“...

— „Проси мертвій Степана,
Він добрий чоловік,“ Кіт Вовкові сказав.

— „Так я у його вкрав барана.“

— „Ну, так навідайсь до Демяна.“

— „Е, і Демяна я боюсь:

Як тілько навернусь,
Він і згадає поросятко“.

— „Біжи-ж, аж ген живе Трохим!“

— „Трохим? боюсь зійтися з ним:

З весни ще злий він за ягнятко!“

— „Поганож-ж!.. Ну, а чи не прийде Клім?“

— „Ох, братику! теля я в його звів!“

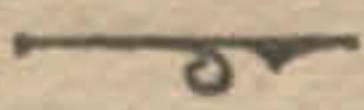
— „Так ти, бачу, усім тут добре надоїв“,

Кіт Вовкові сказав:

„Чого-ж ти, братику, сюди і забігав?
Ні, наші козаки ще з розуму не звали,
Щоб Вовка од біди сховали!

I так-таки ти сам себе вини:

Щоб, братику, посіяв, те й пожни!“

Вовк і Вівчарі.

Раз-Вовк тихесенько підкрався...

Всім відомо, куди він звикходить!

I де він лиха набірався,

Та що-ж робить,

Коли на тө вже Вовк удався.
Щоб овечок давить!
І сей раз він туди-ж попхався.
Тихесенько кошару обійшов;
Прислушався — не чутъ, мєрщій на тин зопявся,
Зиркнув — та й охолов:
Вівчарики прехорошенько
Найкрасчого баранчика взяли
Та й патрають гуртом, а кунделі,
Мовчатъ, лежать собі смирненько,
Неначе-б то усім їм там,
Кудлатим гаспидським синам,
Позакладало... мов нє знаютъ,
Щоб перед ними виробляють! —
Дивився Вовк, дививсь,
Здихнув — та й знов у степ поплівсь,
Та й кажє: „де та правда ділась?!..
Яка-б тут шарварка зробилась,
Який би гомін підняли
І Вівчари і кунделі,
Як-би мені таке зробить схотілось!“...

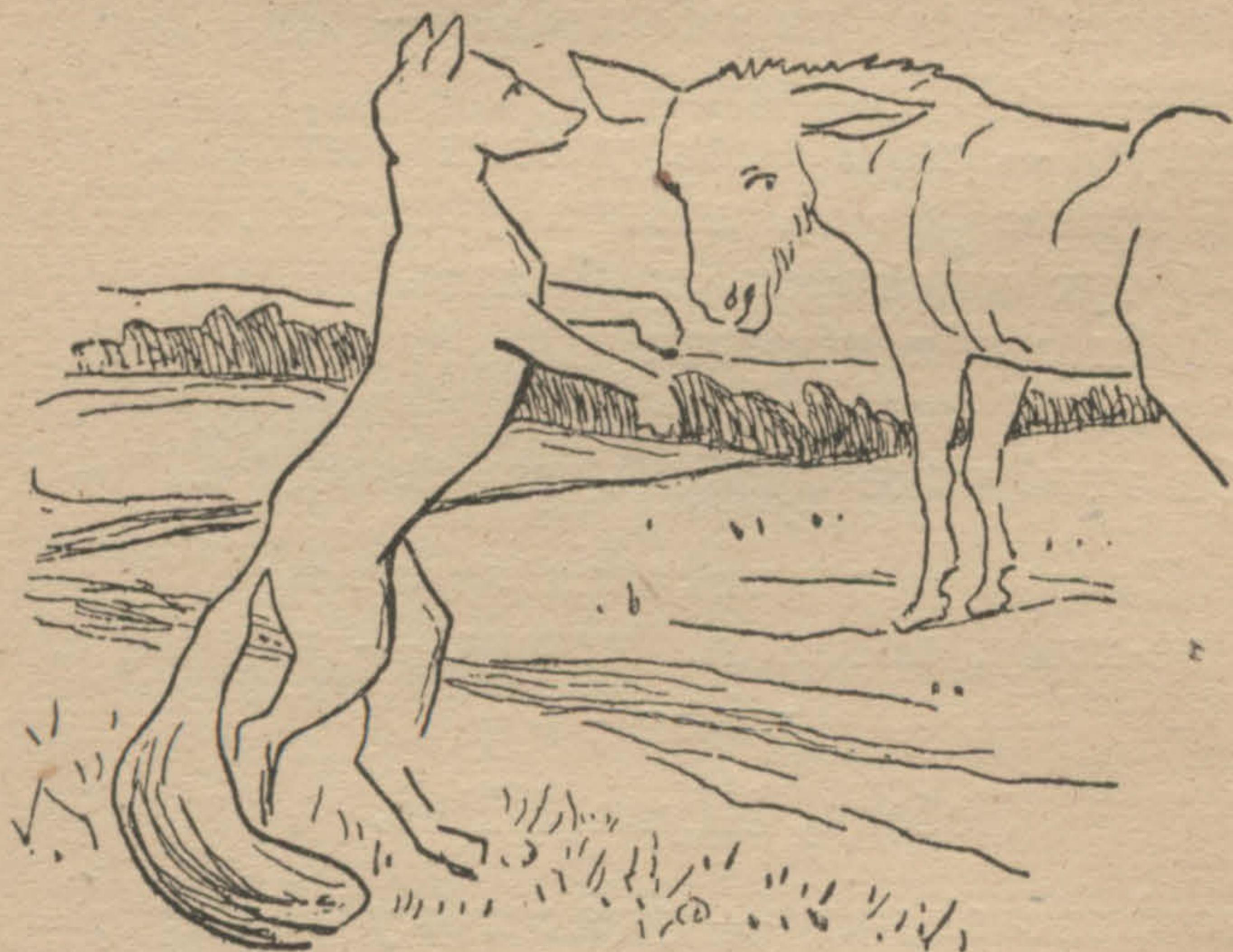
На сей раз приказка здалась:
Щоб дє-кому, мовляли, можна — другим зась.

Лебедь, Щука і Рак.

У товаристві лад — усяк тому радіє;
Дурнє бєзладдя лихо діє,
І діло, як на гріх,
Нє діло — тілько сміх.

Колись-то Лебідь, Рак та Щука

Приставить хуру узялись.
От троє разом запряглись,
Смикнули — кат-ма ходу...
Що за морока? Що робить?
А їй нє велика бач-ся, штука, —
Так Лебідь рвєть-ся підлетіть,
Рак упирається, а Щука тягне в воду.
Хто винен з них, хто ні — судить нє нам,
Та тілько хура їй досі там.

Лисиця й Осел.

— „Відкіль бредеш ти, голово лиха?“
Лисиця так мовля Ослові.

— „Дивився, як там Лев здиха,
Аж-ген у тій діброві!
Піди, паньматко, подивись;
Ти-ж зналася із ним колись...
І, що тепер із ним зробилось!
Де в біса й сила тая ділась!
А то було, як гуконе —
Не втямиш з ляку, де-б сковався —
Таке було те пугало страшне!
Мабуть його ввесь світ боявся...
Тепер лежить, неначе пень,

І ніч і день.

Ніхто його вже не боїться,
Усяк безпечно йде дивиться;
Хто схоче — добре ускубнє
За вражий чуб його зубами,
А хто під боки стусонє —

Чи дрюком, чи рогами.“

— „А ти запевне не посмів?“
Йому підсміює Лисиця.

— „Отсе-таки! чого-ж дивиться?
І я його раз захмілив, —
Нехай і наших знає!“

А й в людях такечки буває, —
Чи то вже світ тепер такий:
Поки ти чим кому страшний,
Усяк тебе і поважає;
А тілько як-небудь спіткнись, —
Дивись —
Хто й поважав, той лас.

Чиж та Голуб.

Весною чижик молоденький.
Такий співучий, проворненький,
В садочку все собі скакав,
Та якось у сільце й попав;
Сердега в клітці рветься, беться...
А Голуб бачить та й сміється:
„А що? попавсь? — от тобі й на!
Вже певно голова дурна...
Не бійсь, мене-б не піддурили,
Хоч як-би не хитрили,
Бо я не Чижик! ні... отсє!“
Аж гульк — і сам піймавсь в сільце. —

Ото на себе не надійся,
Чужому лихові не смійся!

Жаба й Віл.

Раз Жаба вилізла на берег подивиться
Та й трошечки на сонечку погріться.

Побачила Вола
Та й каже подрузі тихенько
(Вигадлива була!):
„Який здоровий, моя ненько!
Ну що, сестрице, як надмусь,
То й я така зроблюсь?
От будуть жаби дивуватися!“

— „І, де вже, сестро, нам рівняться!“...

Казать їй друга почала.

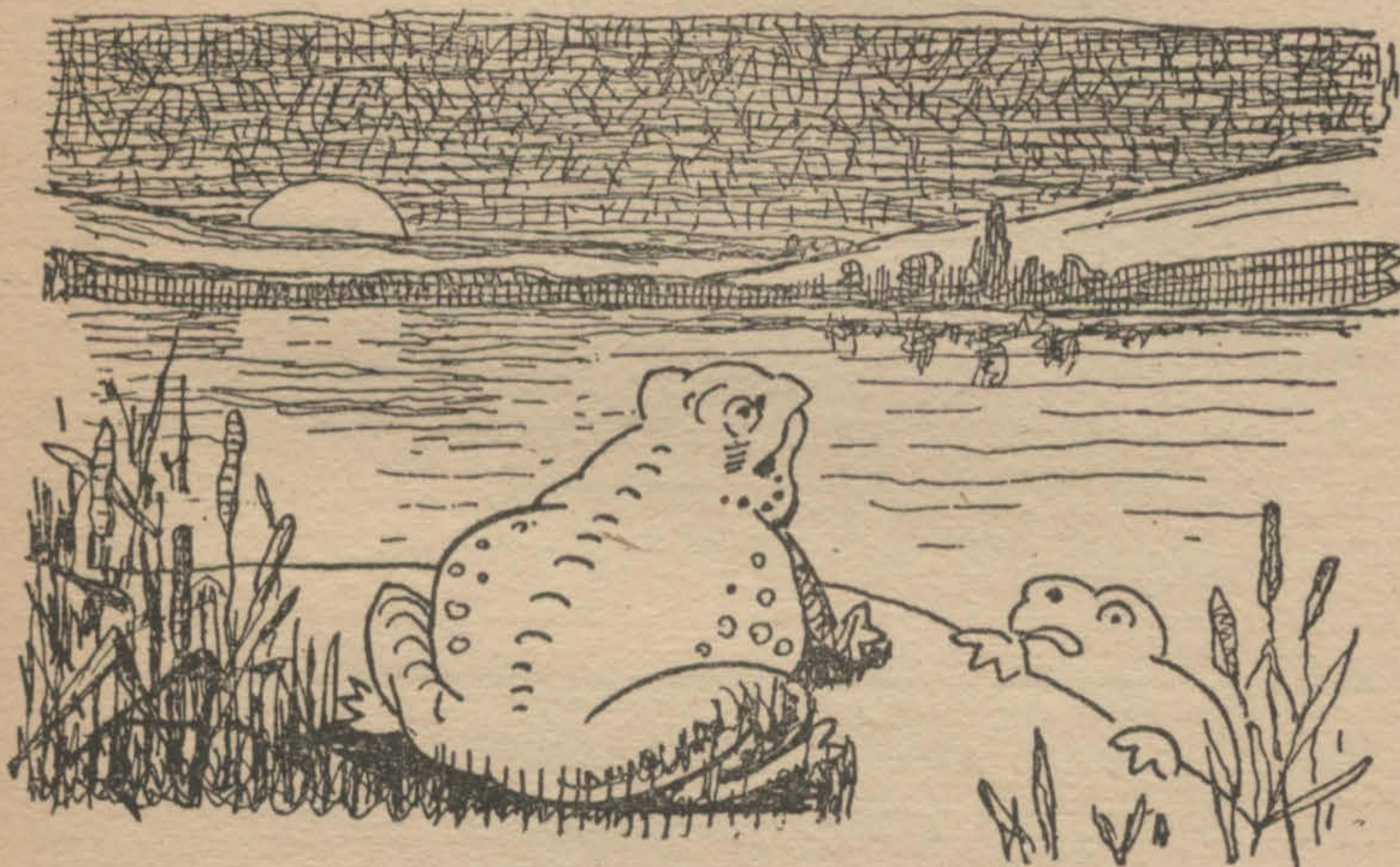
А та не слуха... дметься... дметься...

„Щб, сестро, як тобі здається,
Побільшала хоч трохи я?“

— „Та ні, голубонько моя!“

— „Ну, а теперечки? дивися!“

— „Та годі, сестро, схаменися!“

Не слуха Жаба, дметься гірш, —

Всё думає, що стане більш.

Та й щб, дурна, собі зробила?

З натуги луснула — та й одубіла.

Такі і в світі жаби є,

Прощайте, ніде правди діти;

А по мені — найлучче жити,

Як милосердний Бог дає.

Миша й Пацюк.

— „Добрий-вечір, сусідє мій!
Чи всі ви жыві та здорові?“...
Гукнула Міша Пацюкові.

— „Та ще!“ Пацюк мовляє їй.
— „А я се — каже — прилинула,
Щоб росказать тобі, що чула,
Щоб ти радів, як я, та знати:
Лев, кажуть би, кота піймав“...
— „Якого?“

— „Катягу нашого рудого,
Щоб нам просвітку нє давав“...

— „Гай-гай! — Пацюк мовля — раденька,
Як кажуть, що дурненька!
Щоб з того, що піймав?...
Як дійдеться у них до чого —
Нє бачить Лева нам живого!
Бо знаєш, що за звір той кіт!“

Оttак, як хто кого боїться,
То й думає, що на того ввесь світ
Так буде, як і він, дивиться.

Вовк та Мишеня.

На полі Вовк овочку взяв,
Потяг сердешную в діброву —
 Не на розмову,
А щоб із'сти: він бажав
Мнясця свіженонького давненонько.
От взяв овочку, обідрав,

Як зінав,

Та й заходився хорошен'ко
Мнясце під дубом уминати, —
Аж на зубах кістки хрущать.
Їв Вовчик, їв, аж утомився;
Гараздненько удовольнився,

А все-таки всього нє з'їв;

„Нехай вже, каже, другим разом“.

Мнясце травицею прикрив.

А сам спочинуть ліг тим-часом.

Неначе пан який — лежить...

А Мишенятко під вєрбою

Почуло, що мнясце пахтить,

Та й крадеться поміж травою

(Яке мале, а вже хитрий!...)

От, помалесенько підкралось,

Взяло мнясця та у дупло й сховалось.

Угледів Вовк, дарма що спав,

І на ввесь гай гукать зачав:

„Ой, ненечко! рятуйте! поможіте!

Ловіте злодія, держіте!

Добро мое покрав!“

Я в одному селі по ярмарку гуляв,

Тай бачив диво:

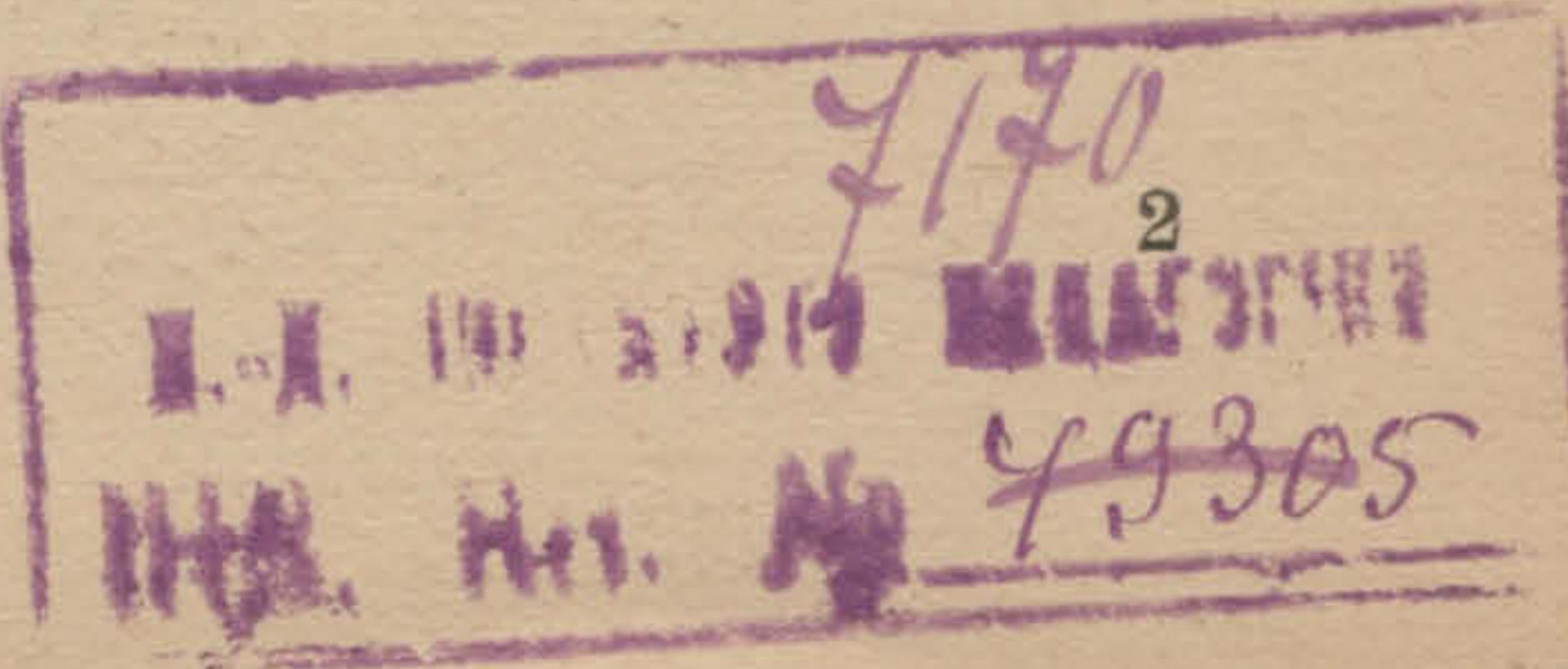
Якийсь там становий хвинтив спісиво

Біля чумацьких хур.

Чого він там никав — усі на вус мотали...

От, якось у його тарані вязку вкрали,

А він гукає: „пробі! калавур!“

Зозуля й Півень.

„Як ти співаєш, Півнє, веселенько“...

— „А ти, Зозуленько, ти, зіронько моя,
Виводиш гарно так і жалібненько,
Що іноді аж плачу я...

Як тілько що почнеш співати,
Не хочеться й пшениченъки клювати, —

Біжиш в садок мерцій“...

— „Тебе я слухала-б до-віку, куме мій,
Аби-б хотів співати“...

— „А ти, голубонько, ти, кралечко моя,
Поки співаєш на калині,
То й весело мені, і забиваю я
Свою недоленську, життя своє погане
Та безталанне...

А тілько замовчиш,

Або куди летиш, —

Заніс серденько, неначе на чужині...

І їстоńки — не їм, і питоньки — не пю,
Та виглядаю все Зозуленьку мою.

Як гляну на тебе, така ти невеличка,
Моя перепеличко, —

А голосочок то який!

Тонесенький, милесенький такий...

Куди той соловей годиться?“

— „Спаси-бі, братіку, за добреє слівце.

Як не кохать тебе за це?..

І ти виспівуєш, неначе та жар-птиця;

І далебі, що так, — пошлюся я на всіх“.

Де взявся Горобець, послухав трохи їх,

Та й каже: „годі вам брехати

Та одно другого знічевя вихваляти!“

Пурхнув — та й був такий.

За щб-ж, — хто-небудь попитає, —
Зозуля Півня вихваляє?
За те, що Півень годить їй
Та потакати добре вміє:
Рука, як кажуть, руку мис.

Лев та Миша.

Старенька Миша горювала:
Їй ніде, біdnій, було житъ,
Головоньки на старість прихилить;

Сама собі по світові блукала...

Діток нема: були колись —
Теперечки по світу розбрелись:

Одним-одна зосталась мати. —
Пішла вона звичайненько прохати,

Щоб Лев в дуплі дозволив їй,
Самотній та старій,

Хазяйство завести маленьке
Біля *їх милости* близенько.

— „Хоч сила всім страшна твоя,
Хоч пан ти — каже — між панами,
Та хто зна, що ще буде з нами:
В пригоді, може, стану й я“....

— „Хто? ти! — Лев заревів — така погана?

Мене, такого пана,
Сюди задурювати прийшла?...

Пішла!

Бач, теревені розпустила!

Тікай, поки ще ціла!“
Злякалась Миша, та притьmom,

Поміж травою, лопушком,
З переполоху почухрала —

Туди-сюди — й з очей пропала. —

Раз Лев пішов поживи розглядати,

Та у тенета якось піймався.

Рвонув він раз — тенета нє тріщать;

У-друге, в-трейте — ні... Вже як нє силкувався,

Як нє ревів,

Як нє вертів,

А все-таки нє вивертівсь — зостався.

Прибігли люде, узяли,

Звязали бідного та й повезли

По ярмарках в залізній клітці
На диво світові всьому
(Видно, були німецькі митці!).
Прийшлося гірко бідному йому...

Згадав про Мишу, щоб вона казала,
Та й дума, плачуши: „як-би вона була,
Загинути-б мені, дурному, не дала:

Тенета-б всі попрогризала...
І я-б гуляв оце в зеленому гаю,
Мов у раю”...

А сам, сердешний, слізоньки ковтає:
Є каляття, та вороття немає.

Скажу я, люде добрі, й вам
(До казки приказка годиться,
Хоч і панам):

Не плуй в колодязь, — пригодиться
Води напиться.

Лев та Вовк.

Лев уминав за сніданням ягня.

Побіля його в'їдливе щеня

Вертиться та й вертиться, —

Все моститься, щоб поживиться.

От, якось-то й одважилося вхопити

Шматок мнясця, щоб не кортіло,

Лев бачить, що воно зробило,

Та змилосердився — мовчить;

Бо у щеняти

Якого розуму питати?...

Побачив Вовк (він недалічко був)

Та й дума:

„Лев мабуть дурненький,

Або-ж на старість силу збув,

Що став такий плохенький;

Коли щеня не задавив —

Мене не зайде й поготів!“

От квапить лапу до мнясива...

Як скочить Лев — аж диба стала грива...

На Вовка бідного насів —

Давив його, крутив...

Та й каже:

„Це тобі за тес,

Щоб не дививсь ти на щеня,

Бо не що-дня бува бридня;

Воно дурне ще, молодеє,

А ти вже, Вовче, нө щеня!“

Синиця.

Синиця славу розпустила,
Що хоче море запалить,
Що море, буцім-то, згорить, —
Така, бач, є у неї сила.

За вітром слава полетіла
По всіх усюдах і кутках,
По байраках і по садках,
Далеко аж за синє море...
Усім, хто був на морі, горе;
А ну — до берега тікати,
Мерщій добро своє ховати
Од проклятушої Синиці. —
Як назліталось тії птиці,
Як назбіралося звіреї,

Людей —

Дивитися на чудасію!...

А пересудливі жінки,
Бо мали ту надію,
Як море стане закипати,
Щоб юшки добре посьорбать,
Якої й з-роду не съорвали,
(Вони вже, бачте, позвикали
Скрізь по обідах куштувати).
От, ждуть вони, стоять,
Усі баньки повитріщали...
„От-от уже почне кипіть“,
Хто-небудь нищечком мовляє:
„Ось цитьте, зараз запалає“...
А море все собі гуляє,
І не кипить, і не горить.
Так що-ж Синиця? — Та мовчить!

І запалить не запалила,
А тілько слави наробила
Та з сорому й схovalася кудись.
За цю кáпостну дурницю
Полаяли Синицю
Та й розійшлись.

Яка-ж в цíй байці, братця, сила ?
А та: ніколи не хвались,
Поки гаразд не зробиш дíла.

Вовк та Ягня.

На світі вже давно ведеться,
Що низчий перед висчим гнеться,
А більший меншого кусає та ще й бє. —
Затим, що сила є...
Примір не довго-б показати, —
Та — цур юому! — на-що чіпать...
А щоб кінці як-небудь поховать,
Я хочу байку розказати.

У-літку, саме серед дня,
Пустуючи, дурне Ягня
Саме забилося до рíчки —
Напитися водички.
От, чи пило, чи ні — глядить:
Аж суне Вовк — такий страшений
Та здоровенний!
Та так прямісенько й біжить
До бідного Ягняті.

Ягняті нікуди тікати;
Стойть, сєрдешнє, та дріжить...

А Вовк, неначе комисар, кричить
(Він, щоб присікаться, знайшов причину) !

„На-що це ти, собачий сину,
Тут каламутиш берег мій
Та квапиш ніс поганий свій
У чистую оцюю воду?

Та я тобі за цюю шкоду —
Ти знаєш, що зроблю?...
Як муху задавлю!“

— „Ні, паночку,“ Ягня йому мовляє:

„Водиці я нө сколотив,
Бо ще й не пив;
А хоч-би й пив, то шкоди в тім нөмає,
Бо я стою зовсім нө там,
Де трєба пити вам,

Та ще й вода од вас сюди збігає“...

— „Так це-б то я брєшу?“ тут Вовк йому гукнув:
Чи бач! ще і базікатъ стало...

Такого ще поганця нө бувало!..

Здається, ти й позаторік тут був
Та капости мені робив... Тривай же!

Ти думаєш, що я забув?“

— „Помилуйте! „йому Ягнягко кажє:
„На світі я ще й году нө прожив.“

— „Так брат твій був.“ — „Нема братів.“
— „Так може батько,
Коли не дядько...

Або-ж хто-небудь з ваших був...
Хиба не знаю я не чув,
Що ви усі мене-б ізвіли,

Як-би вловили?

Собаки й вівчарі твої,

Усі ви — вороги мої;

Од вас мені життя немає...

Що мало я терпів?“

— „Так чим же я вам досадив?“

Ягнятко, плачуши, питав.

— „Цить, капостнє! либо ні знає...

Що й одгризається, щеня!

Що ти за птиця?! ти — Ягня!

Як сміло ти мене питати?

Вовк може їсти захотів!..

Не вам про теє, дурням, знати!“

I — Вовк Ягнятко задавив...

На-що йому про теє знати,

Що може плаче бідна мати

Та побивається, як рибонька об лід:

Він вовк, він пан... йому не слід...

Шпак.

Усяк до чого-небудь вдався:

Той робить те, другий — друге;

Всяк свого-б берега й держався...

Еге!

Коли-б то так всяк шанувався!

Так є ж такі дурні,

Що іноді за те беруться,

До того пнутися,

Чого й не тямлять. По мені —

Роби вже лучче те, що вмієш,

То й бачити-мє всяк,

Що ти що-небудь розумієш.

Один ще змалку вдатний Шпак
У Щиглика співати навчився
Канальський Шпак так умудрився,
Що як почне було співати —

Диковина ѿ сказать!

Мов справді Щиглик то співає.

От, слухає Шпака всяк,
Дивується та вихваляє,
Шпаком розумним величає.

Радіє, аж плигає, Шпак!

Чого-б ѹому іще ѿ хотіти?

Кохаться б дурневі та жити:

Також життя другому-б рай,

Шануйсь та людям потурай,

Виспівуй на всі боки!...

Так он-що (я сказать забув) —

Шпачок зависливенький був,

Почув він (мабуть від сороки),

Що Соловейка хвалить всяк,

Шпакові це завидно стало,

Надувся бісів Шпак.

„Коли-ж моїх пісень вам мало“,

Він сам собі мовляє так:

„Тривайте ѿ я так заспіваю...

Ще може ѿ красче... я вже знаю!

На бісового батька ѿ Шпак!“

Зачав мій Шпак пісні виводить, —

Так ні — зовсім не те виходить:

Хоч вельми дуже запищить,

Хоч не до-прикладу хавчить,

Або нявчить мов по-котячи,

Або мекече по-ягнячи.

Співав мій Шпак, співав,
Аж покіль всіх порозганяв
Ніхто і слухати не хоче,
Тікає геть та ще бормоче:
„Дурний, не знати чого схотів!
Хоч-би сміху вже не робив:
Співав би гарно по-щиглячи,
Ніж чорт-зна як по-соловячи“.

Щука.

На Щуку хтось бомагу в суд подав,
Що буцім-би вона такого виробляла,
Що у ставу ніхто життя нє мав:
Того зїла в-смерть, другого обідrala.
Піймали Щуку молодці
 Та в шаплиці
Гуртом до суду притаскали,
Хоча чуби й мокренькі стали.
На той раз суддями були
 Якісь два Осли,
 Одна нікчемна Шкапа
 Та два старенъких Цапа, —
Усе народ, як бачите, такий
 Добрячий та плохий.
За стряпчого, як завсігда годиться,
 Була приставлена Лисиця...
А чутка у гаю була така,
 Що ніби Щука та частенько,
 Як тільки зробиться темненъко

Лисиці й шлє то щупачка,
То сотеньку карасиків живењьких,
Або линів гарнењьких...

Чи справді так було, чи може хто збрехав
(Хто ворогів не мав!). —

А все-таки катюзі,
Як кажуть, буде по заслузі. —
Зійшлися судді, стали розбіратъ:
Коли і як воно, і щб їй присудити?
Як не мудруй, а правди ніде діти,
Кінців не можна поховать...

Не довго думали — рішили
І Щуку на вербі повісити звеліли,
„Дозвольте і мені, панове, річ держать!“

Тут обізвалася Лисиця:
„Розбійницю таку не так судить годиться:
Щоб більше жаху їй завдатъ
І щоб усяк боявся так робити, —
У річці вражу Щуку утопити!“
— „Розумна річ!“ всі зачали гукатъ.

Послухали Лисичку
І Щуку кинули — у річку.

С в и н я.

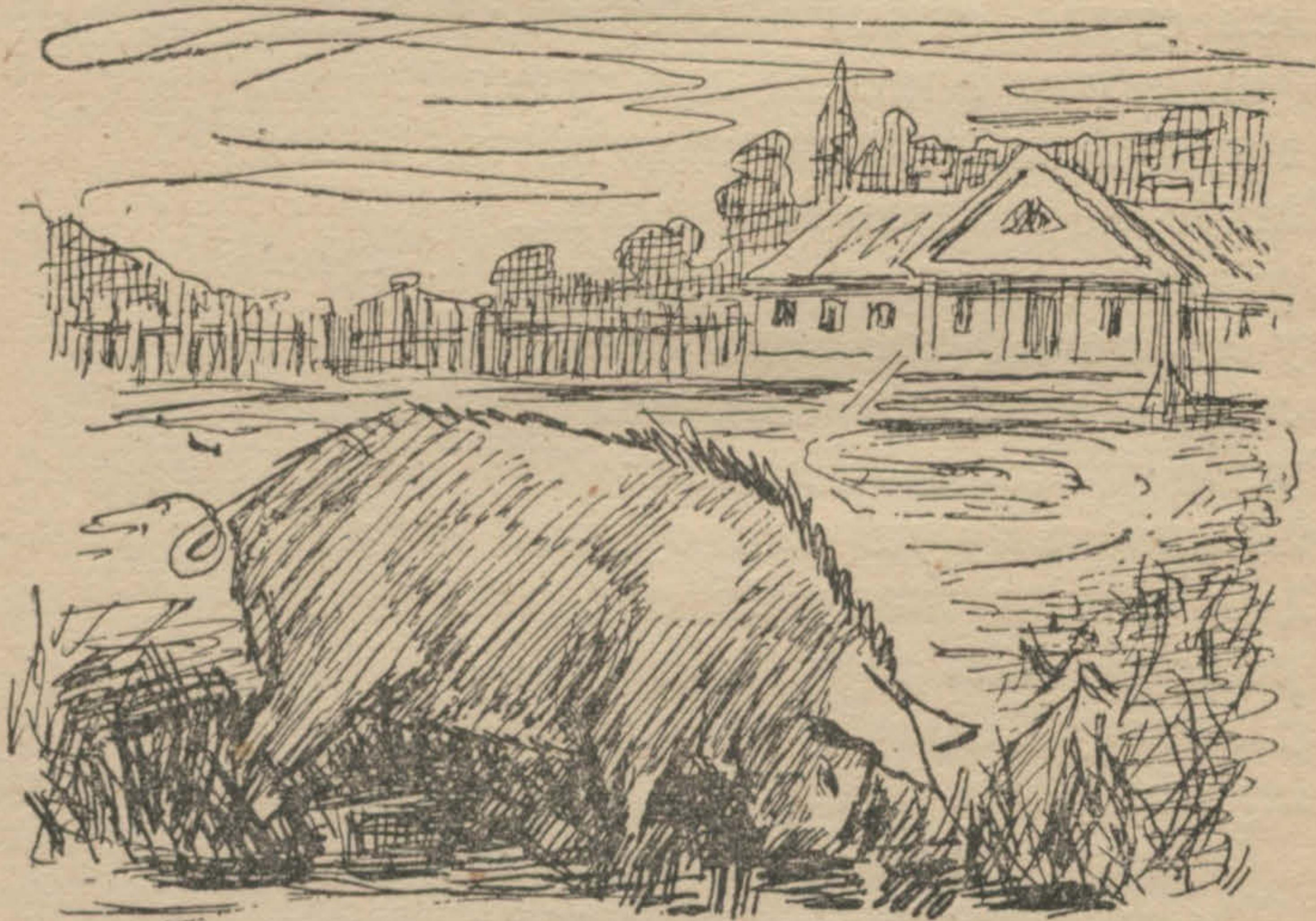
Свиня у панський двір залізла:
Посновигала там

По всім куткам,
На смітнику кісток погризла,
Полежала в багні,
Як слід Свині.

В гної куйовдилася пикою своєю...

Та із гостей "ізнов" прийшла
Така-ж, як і була —
Свиня свинею.

От, став свинар її питатъ:
„Щó, свинко, бачила ти в пана?
Чи хороше там гостюватъ?
Яка була тобі там шана?..

Я чув колись, що у панів,
Мов у царів,
Срібло та золото скрізь сяє,
Що буцім-би пани так хороше живуть
Та солодко їдять і пють“.
— „Та де там воно є!“ Свиня йому мовляє:
„Брехня! не слухай! я-ж була,
І їла і пила,
Всі заходеньки обходила,
І смітники

І суточки,

А доброго нічого там нє вздріла, —

То тілько вигадки дурні!

Нє хочу я нікого прирівняти,

Звиняйте, до Свині...

Ні, далебі, що ні!

Я тілько хочу щось спитати:

Траплялось на віку мені

Такеє бачити ледащо, —

Подивишся — нє годне ані на-що:

А як почне тебе судить,

То так оббреше, обчернить,

Та рознесе таку погану славу,

Що соромно й сказать...

Так я це хочу вас, панове, попитати:

Егє, нє гріх таку прояву

Свінею величать?

Билина.

Сказав раз Кущ Билині:

„Билинонько! чого така ти стала,

Мов рибоњка вяла:

Пожовкла, не цвітеш,

Живеш, як нє живеш,

Твоя головонька от-от поляже?“

— „Ох, Кущику! — Билина каже:

Я на чужині“...

Хто щиро поважа родину,

Свій рідний край,

Тому нє всюди рай:

Чужина вялить, як Билину.

Осел і Соловей.

Раз у вишневому садочку

Лежав Осел у холодочку.

Побачив він між рястом Соловя

І став йому гукати:

„Здоров, співун! на-силу вглядів я;

Який маленький ти, а кажуть, що горлатий.

Ану лишень утни!

Казали у дворі індикі,

Що ніби ти співати мастак великий,

Чи може брешуть вражії сини?

Ану, нехай і я почую,

Яку там пісню ти вдереш —

Веселую чи жалібну якую;

Тут сила не в тому яку, а як утнеш!“...

І Соловей почав співати,

Лунає пісенька на ввесь садок;

Лежить і слуха дурень головатий,

Неначе справді знає прок.

А Соловей аж горло надриває

І на всі заставки співає;

Щебече і свистить,

І тьохкає і торохтить.

На-що вже горобці — і ті попритихали

І прислухатися стали.

Замовк співун і на Осла глядить, —

Чи буде, мов, хвалити?

„Ну, молодець!“ сказав суддя ухатий:

„Хороший птах:

Хоч невеличкий, та горлатий...

Ти мабуть виплодивсь не в наших сторонах.

Коли-б ти нашого наслухавсь півня,

Тогді-б ще красче заспівав;
Хоч він тобі й нерівня,
А все-таки хоч трохи-б переняв“.

Такої похвали співун нє сподівався;
Як-би був знат,
То й не співав.

„Прощайте, дякую!“ він до Осла озвався.

— „Прощай!“ сказав Осел: „навідайсь ще коли,
Бувай здоров, небоже!“

Таких суддів, такої похвали
Не дай нам, Боже!

Щука й Кіт.

Один мордатий Кіт до Щуки учащав;

Пройдисвітка зубата знала,

Чого хвостатий кум бажав:

До берега частенько припливала

І щиро кумонька свого

Карасиками шановала,

А Кіт і нє цуравсь цього,

Бо жирная мишва вже при'їдаться стала.

Раз каже Щука так йому;

„Возьми мене мишай ловити“.

Дивуючись, кум глянув на куму

Та й засміявсь: „надумалась дуріти!

Нє навтішаєшся таким добром:

Карась і сам у рот тобі ускочить,

А хитрая мишва так іноді морочить,

Що трєба буть мудрованим котом,

Щоб висидіть неначе неживому
І оком не моргнуть;
Буває, що всю ніч стрибаєш по-дурному
І ні однісінькій нє вдастся вяз звернуть“.

А Щука на своє хилила:
„Ет, вигадки! велике діло миш;
На-що ярші — і тих нераз ловила...
Піду-бо я! хоч раз мене потіш“.

Ніхто нє бачив, тілько збрі,
Як ласий кум і шустрая кума
Через садок попхались крадькома
І зачинились у коморі.

Кіт на поліцю зараз-же стрибнув,
Бо там давненько був,
А Щука — у куточку
Схovalася за бочку.

От перед світом Кіт довідатсья біжить —
Аж Щука без хвоста лежить:
Прокляті пацюки одгризли.
„Бач, серденько, в яку біду ми влізли!
Хвоста й нема...

Ніхто нє винен — ти сама“,
Мурличе Кіт: „це справді штука!
Ну, щб-ж його тепер робить!“

— „Голубчику, ратуй!“ тут простогнала Щука:
„На світі дай мені пожить...
У став мерщій пусти мене, мій друже,
До світа тут не доживу...
Хоч і нема хвоста — байдуже,
Як-небудь попливу“.

Побачив Кіт, що діло препогане,
Що може і йому вона в пригоді стане, —

Узяв куму на спину примостив,

Поніс до ставу та й пустив.

Пішла між рибами про неї всюди слава;

Сміються всі, карасики найбільш:

„Догралася! тепер мовчи та диш,

Безхвостая проява!“

На світі живучи, до віку вчись;

Що наробила з'дуру Щука —

Це всякому наука:

Чого нє тямиш — не берись,

Білочка.

Пухнату Білочку до сéбе Лев приняв, —

На ві-що й як — того ніхто не знов,

Бо нє довідались сороки-цокотухи;

Вони-б усюди бréхні рознесли,

Зробили-б бугая із мухи:

„І так, і перетак, ми бачили, ми чули“...

Дозвався я, що Білочка служила,

Нічого не робила;

Було їй сказано: нікуди не втікатъ

І панову хандру потроху розважать.

Марудна служба, що й казати:

Аж жижки трусяться скакати,

А тут сиди, очицями моргай.

Наш вік біжить, не скажеш: потривай.

І Білочка свого діждала —

Старенька і беззуба стала;

Пора прийшла —

І службу відбула.
За те чумацький віз оріхів наділили;
Хоч слово панове справдили, —
Аж любо глянути: оріх в оріх,
Цілісінськую-б зіму, дякуючи, їсти, —
Та тілько що-ж? дивись на них:
Дали тоді, як нічим гризти.

Є приказка весела: єж,
Коли роток ще свіж,
А то, як прийде час, зовянє,
Тоді нішо вже не заглянє.

Лев на облаві.

Жили у гущині глибокого байра́ка
Страшений Лев, всесвітній Лис,
Бурлака-Вовк і наш Сірко-собака,
Що із села помандрував у ліс.

І розбишакою зробився, —

З людьми, чи що, нө вжився.

Побратались вони, щоб по-сусідський жить,

Нікбли шкоди нө чинить;

Умовились гуртом робити

Облаву потайну

І хто добудє що — все нарівно ділити;

Лев був за старшину.

Улучив Лис годиноньку щасливу,

У верболозі притаївсь

І якось там козу дурну і полохливу

Піймати умудривсь.

Упоравсь молодець проворний
І звістку дру́гим дав, як слід;
Зраділи всі, що Лис такий моторний,
Що буде ім вечеря і обід.
Не гаючись, вони зійшлись на гору,
І каже Лев: „я зараз поділю;
Глядіть, щоб не було ніякого тут спору,
Бо перекору нє терплю!
Беру я першу четвертину, —
По уговору це моя;
І другу тож собі кладу частину,
Бо хто між вами дужчий? я!
І третю слід мені... нє мовтє ні словечка:
Я — Лев, а нє плохá овечка!
Четверту-ж хто торкнє, або нюхне,
Той знати-мє, як дратувать мене!“...
І очі витріщив, і грива стала диба:
Ану, мов, огризнишь...
„Нехай тобі і озеро, і риба“,
Подумали усі — та й розійшлися.

І я там був, і придивлявся,
І кривду вилаять хотів, —
Лев заричав, а я злякався
І приказку десь загубив.

Цуцик.

Раз на вікні, у панському будинку,
Патлатий Цуцик спочивав;
То ляжє на бочок, то до-гори на спинку,
Або на лапки морду клав.

Як-раз проти вікна, звичайно під барканом,
Дворовий пес Бровко лежав
І думав: „бач, яким він паном,
Ледачий Цуцик став.

Здоров був, Цуцику! знічевя спочиваєш?“

Прийшовши під вікно, Бровко озвавсь.

— „Це ти, Бровко?... чого бо так гукаєш!“

Промовив той: „аж я злякавсь...“

Ну, як же ти там поживаєш?“

— „На-що питати! либо ні знаєш
Собачого життя моого?!“

Сказав Бровко: „далеко до твого...“

Живу собі, бо треба жити;

Двір стережу і день і ніч;

Всього доводиться терпіти,—

Не так, як ти, панич;

Та що к тому і їжа препогана,

Хліснеш помий, коли дадуть,

А як не в лад загавкаєш на пана,

то що й під ббки натовчутъ“.

— „Жаль, каже Цуцик, що-ж робити!

Буває всяк, —

Обуха батогом не перебити;

А от мені — хоч і до-віку-б так...“

Живу у горницях, на килимах качаюсь,

Жартуючи на-сміх;

Частенько з панночками граюсь

І лашуся до їх;

І легко спать мені, і ласо можна їсти,

І бігаю ні в бурянах;

Сухенькі лапки, хвостик чистий,

Не так, як твій, у репяхах“...

— „Ет, репяхами дорікаєш!“
Сказав Бровко: „а памятаєш,
Як у пекарні був щеням?

Чи так жилося там?

Замурзаний під лавою тинявся“...

Веселий Цуцик засміявсь

І каже: „то колись було,

Та загуло...

Дивись тепер, а нө рівняй малого!“

І він спісиво глянув на Бровка.

— „Як бачу, ти не робиш там нічого“,

Сказав Бровко: „за-щб-ж це честь така?“

— „Дурний Бровко! не розумієш, —

Звиняй, що так кажу, —

Я тө роблю, чого ти нө з'умієш:

На задніх лапках я по-вченому служу“.

— Щоб ти сказивсь!“ Бровко собі шепоче,

А вимовити не посмів,

Бо Цуцик дуже запанів:

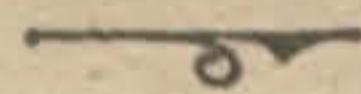
Скубнє й Бровка, коли захоче.

Бровко мовчить і я мовчу,

Води нө сколочу...

Вам сміх, мені гостинців вязка,

Чи гарна моя казкм?

Ж а б и.

Обридло Жабам, як на гріх,

В болоті жити самостійно:

Ніхто їх не чіпав дурних,

Жили, плодилися звичайно...

Так ні, ще треба, мов, не так,
І заходились: „квак та квак!
Чом короля у нас немає?
Усякий дурень може знає:
Орел — у птиць, Лев — у звірей,
Є королі у людей, —
Хиба вже ми й нө людө?
І дбкіль так ще буде?“

Розквакались, квакають, скрекотять, —
Приспіла чортова робота, —
Рішили зараз же послать
Найбільших десять Жаб на другий бік болота
Просить у Долі короля.
Над вечір посланці вернулись відтіля
І землякам гукати стали:
„Гей! ставте могорич! ми короля придбали!“
І знов клопочуться: як короля стрічать,
Як підступить, як привітать...
Аж чують, щось шумить... всі разом закричали:
„Король! король летить!“ і повтікали.
Тут щось з розгону в воду бух,
А Жаби з переляку: „ух!“
Який же там король став Жабам у пригоді?
Такий король, що сміх та й годі:
Здоровий-прездоровий пень.
Стойть він ніч, стойть він день,
Сплилось до біса Жаб великих і маленьких,
Старих і молоденьких.
Повитріщались, мовчки ждуть,
От-от, мов, озоветься,
А пень стойть не ворухнеться,
„Ну, щб, як-би йому гукнуть?“

Шепочуть Жаби: „починайте!
Ось цитьте потривайте...
Чого це він такий такий чудний,
Неначе неживий?“

І зараз плиг одна, плиг друга... він нічого,
І Жаби годі вже мовчать,
Плигають сміло і кричать,
А деякі позлазили на його,
Та ще й сміються відтіля —
Не боїмось, мов, короля!

Додумались вони, що із такого дива
Не буде пива,

І почалі вередувать:
„Не хочемо! не треба нам такого:
Ходім-тє Доленьку благать,
Щоб короля дала живого,
Щоб він усюди походив,
Щоб жабячий народ, болото звеселив“.

І Доля Жабам догодила —
Лелеку королем зробила,

„От, кажуть Жаби, сей не так!
Хоч любо глянуть: і крилатий,
І довгоногий, і носатий,
І ззаду й зпереду козак!“

Не довго Жаби навтішались,
Бо виявилось те, чого не сподівались:
Лелека зразу холоду нагнав
І Жаб дурних кловати добре став, —
Найбільше молодих вподобав він ковтати:
Що-день — десятків два і поминай, як звати!
„От тобі, кажуть дожились!“
І знов благати Долю поплелись:

„Ой, Доле, змилуйся в пригоді!
Напало лишенько та й годі:
Король просвітку нє дає,
 Клює нас та й клює!“
— „А годі вам, нє докучайте!
У вас усе недобрий час“,
Сказала Доля: „вибачайте!
Просили двічі — буде з вас“.
Прийшлося Жабам горювати.
„Немає правдоњки і дє її шукати?
 Нум плакать, нум“...
І досі нумкають на глум.

Не гріх сказать, що й людє так, як Жаби,
Частенько дурощі снують,
А доснуються до нахаби —
 Тоді вже лихо тчуть.

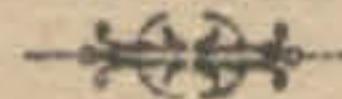

Лисиця-жалібниця.

У тихому гаю Лисичка щастя мала,
Як у своїм добрі жила, гуляла:
 Ніхто її там не лякав,
І в-день і в-вечері там соловей співав,
І пташки пурхали, зозуленька кувала;
 Скрізь зеленіло, все цвіло;
Так гарно, любо там було.
Лисиця так Сові казала:
„От дє по правді можна жить
 І доленьку хвалитъ,
В добрі кохаться, всіх любити,

Ніколи зла і кривди не чинити!“
Як-би ж то правдоњка щербата нө була,
 То може й справді-б так жила.
 Раз, на калині недалечко, —
 Углядила вона гніздечко, —
 Сиділи пташки там,
 „Ох, каже, як нө гріх котам
Таких малесеньких, безвинних нө жаліти!
 І їм-же хочеться на світі жити...
 Ну вже коти! десь на-лихо вони
 Вродились, вражії сини:
 Не тілько в-день — в-ночі поживу бачуть,
Не бачуть тілько, як горюють в світі, плачуть...
 Зажирливих пройдисвітів таких
 Я перевішала-б усіх“...
І жалібниця щось сказати ще хотіла,
Аж пташки із гнізда до-долу якось лап —
 Лисичка зараз хап та хап:
 Прехорошенько всіх поїла...
Як жалібно співати почала,
 А он на що звела!

Лукавий чоловік словами нас голубить,
Неначе всіх і жалує і любить,
 Для правди, для добра живе,
 Як по воді пливе;
 А близче придивись ти —
І видно, що виля хвостом:
 Помажу, мов, медком,
 Солодче буде з'їсти.

Гуси.

День за горою погасав;
Затихло все в гаю густому;
Гусятник-хлопець заганяв
Од берега Гусей до-дому;
Гукав їм „гайда!“ і свистав,
Лозиною лінивих підганяв.

„Оттак ми дожились з дурною головою!

Оттак нас стали шанувать!“

Гелгочуть гуси між собою:

„Нам тілько ѹ світа — мандруватъ

Від хліва до болба

Та ще к тому така голоба

Лозиною тебе жене, —

Я, мов, отаман — бійсь мене!

Де-ж вона в світі — правда тая,

Коли такеє діється з Гусьми?

Забула мабудь доля злая,

Відкіль наш рід і що за птиці ми.

Учені та розумні люде

Усюди славу рознесли,

Що наші праціди — нехай їм легко буде —

Великий город Рим од ворога спасли“...

А хлопець слуха і сміється:

„Тривайте, прийдуть празникій —

І ваша славонька минеться:

Хазяйка побере за вас коповикій;

Поопадають ваші роги

На перекір старовині,

Лежати-мете в чиріні,

Між стравою задравши ноги“.

Сказав би байку що нє так
Та мій язик примовкнуть мусить:
Буває, вискочить гусак,
Почне сичать та що й укусить.

—

Музики.

Десь у веселому краю
Зійшлися у гаю
Ведмідь, товстий та волохатий,
Всесвітній пасішник-ласун,
 Завзятий Цап-стрибун
І телепень Осєл ухатий,
Дурного розуму невдатний син,
Та передражник Малпенко Мартин.
Сидять, балакають під липою густою —
 Хто бачив що і де хто був,
Чи поблизу, чи може за горою,
 Які новинки чув.
„Погано, братчики, без діла в світі жити!“
Так Малпенко Мартин розмову завершив;
 „Призначатися, ніде правди діти,
І я гуляючи прожив;
Однаке, скрізь тиняючись, чимало
 Всього побачить довелось...
Ох, трудно в світі жити стало!
 Пора і нам придумати щось...
Ви нє турбуйтеся, — щоб довго не кортіло,
 О зараз хочу раду дать:
Музичить трєба — от і діло,
 Коли хотіли знати!
Зозуля накує музиці,

Сказати в добрий час:
Бенкет, весілля, вечерниці —
Покличуть всюди нас.
Нехай гуляють добрі люди
В своїй веселій стороні;
Їм хорошé і нам користно буде...
Чи добре я кажу, чи може ні?“
— „Так! добре! будемо музичить!“
Ревнув Ведмідь: „розумна голова,
Не гріх і розуму позичить...
Робота гуртова“.

I стали на тому: щоб слова нє зміняти,
Нє гаючись, це діло розпочати.
Днів через три вони в тому-ж гаю
Справдили вигадку свою.
Роздобулí басá, цимбали,
І скрипочка і бубон є;
Прехорошенько посідали,
Ta як ушкварили — ой, лишенко мое!
Хто в ліс, мовляли, хто по дріва,
Аж на ввесь гай луна гудє!
Ведмедів бас реве, неначе та корова
Із череди до-дому йде:
Цап на цимбалах паличкáми
І брязкотить і дзенькотить,
Трусне борідкою, або хитне рогами,
Мекече, бурмотить;
Між ними грає, нє вгаває,
На скрипку Малленко Мартин,
Кувікає, пищить, як іноді буває —
Залізе порося у тин;
Осел силкується під кльоном,

Щоб всіх перемудрить,
І, як у діжку макогоном,
У бубон стукотить.

Злетілись гави і сороки,
Шпаки, чижі і горобці,

Регочутися, хапаючись за ббки:

„Ну так! удрали молодці!
Нехай їй біс — такій музиці,
Сполохала наш тихий гай,
Не можна вдержатися ніякій птиці,
Хоч куди видно утікай“...

— „Ось цитьте-бо!“ Мартин гукає:

„Почин нөвдатний іноді буває:

Тривайте, братчики, нө так ми сидимо, —
От зараз я попорядкую“...

— Щось та не так — і я вже чую，“
Озвавсь Осел: „ні, мабуть нө втнємо“.

А Малпенко йому: „та ну-бо, каже, годі!

Не знаєш ти: музиці грать —
Нө горобців полохать в огороді...
Послухайте, кому і дє сідати:
Ведмедику — під липою старою,
А Цапу трєба під вербу,
Ослові — на горбу,
Я примощусь під бузиною“.

Заграли знов — ще гірш нема ладу!

Як-раз на ту біду
І Соловей тут опинився, —
Вони до його: „ну, мастак,
Ти здорово співати навчився, —
Кажи по-правді, що і як?“
— „А щб-ж, він каже, вибачайте,

Ні тє, ні сє:
Хоч десять раз пересідайтє,
Немає хисту — от і все“.

Почув я раз — старі сміялись людє,
Що квач притикою не буде;
Причина нє велика:
Якая-ж із квача притика,
Коли він квач?“

Півень і Перлинка.

Під тином Півень, біля хати,
Знічевя смітник розгрібав
І квокчучи там дещицю клював, —
Наїдку нє було, а так — аби клювати.
У сміттячуку углядів якось він
Блескучу, кругленьку Перлинку,
І дорогу таку новинку
Узяв та й викинув під тин.
„Не хочу я таких дурних новинок“,
Промовив він: „на-щб здалась вона?
За жменю цих цяцькованих Перлинок
Нє дав-би я і зернятка пшона, —
Нехай дурний індик ковтає“.

Так нєдотепа-неборак
Ганьбує те, чого нє знає,
І думає, що добре так.

Мишача рада.

Задумала Мишва вчинить велике діло,
Щоб слава загула про них
По всіх усюдах, щоб вдивило
Не то людей — котів дурних.
Мишей до біса назбігалось;
Чимало й Пацюків зібралось,
Старих і молодих.

От в кухві тій, що з борошном стояла,
Уся громада посідала —
Розслухать, що і як.
Найстарше́нький Пацюк мовляє так:

„Отсє, зібрались ми, панове-громадяне,
Про от-що розсудить:
Пора-б і мишам в світі житъ
Так, як живуть усі мирянє
А для того нам треба положить,

Щоб був порядок в кожнім ділі —
Збірати раду що неділі...

Чи так, чи може як?..

— „Розумне діло! так, то й так!“

Гукнула разом вся громада,

— „А щоб була доладня рада,
Старий Пацюк кричить,

„Закон постановить:

Пускати на раду всіх хвостатих,

А куцих не пускати,

Бо хто нє був в руках проклятих,

З того добра не ждать!

Чи так? рішайтє коли чули!“...

— „Так тому й буть!“ усі гукнули:

„Так!.. куцих не пускати!“...

Мишва таку приміту знає:

У кого довший хвіст — той розум більший має,

А хто свій хвіст ізбув,

Той дурнем всюди був —

Чи то в якій-небудь пригоді,

Чи на війні, чи у поході. —

От, через тиждень, в темну ніч,

Справдилась Пацюкова річ:

Була між ними перша рада.

Зібралася, як слід, вся громада;

Посіли; гомонять...

Аж гульк — і куций є між ними...

Ну, що його робить з дурними?

Ну, як утерпіть — не сказати?...

Пацюк углядів молоденський

Та зараз дядька штовх тихенько:

„А що-ж це“, каже, „як це так?“

Відкіль це взявся неборак?
Чому-ж йому ніхто не вкаже?
Та це вже, справді, сором, глум!“
— „Цить, язикатий!“ дядько каже:
„Бо то-ж мій кум“...

Вівці та Собаки.

Один заможний господар
Надумався вовків злякати.
„Що — каже — той вівчар —
Собак дві сотні назбирати!“
Здається б і гаразд було;
Вовки полохать перестали, —
Так друге лихо підросло:
Свої Собаки шкодить стали.
А ж жаль бере, як розказати:
З Овечок першо вовну драли,
А далі мняса забажали,
Та й ну що-дня Овець качать.
До осени звели отару...

Зосталось може з пару,
Та й тих упорали під темну ніч.
Щоб більше не кортіло.

На це коротка річ:
Дурний порядок — дурне й діло.

Вовк і Лисиця.

Лисиця десь мнясця дісталася.
Тихесенько прибігла під стіжок —

Умяла більшенький шматок,
А менший у сінцे сховала
На другий раз, бо нужду знала;
Сама-ж спочити прилягла...
Воно годиться, попойвши;
Нє молода таки й була —
Натомиться, всю ніч ходивши...
Аж ось — у гості Вовк біжить.
„От — дума — і лягla спочить!“
— „Добри-день, кумо! Вовк гукає:
 Той спить, хто щастя має!
От, кумо, лишењко мені
У сій поганій стороні:
Никав всю ніч, аж утомився —
Та й щб-ж! нігде не поживився!
Чи до кошари підберусь —
 Боюсь!..

Вівчар не спить, в сопілку грає...
Таке то кум твій щастя має.
А їсти, кумо, — аж-аж-аж!
Цілісіньку-б ізїв корову!“

Кума-ж,
На свою жалібную мову,
Так каже кумові свому:
„Сердешний куме! ну й чому
 Ти не прибіг до мене в-ранці?..
Оттут нє козаки живуть — поганці!
Мабуть їм ніколи й заснуть:
Усе так пильно стережуть,
Що треба гаспідського митця,
Щоб одурить та поживитися!..
 Поїж сінця“...

А Вовчик нє про сіно дума;
Коли-б йому шматок мнясця!
— „Ні — каже він: — спасибі, кумо!“
Та й з тим голодний лицар мій
Пішов до-дому сам нє свій.

Отсє-ж то тес: на, небоже,
Тє, щб мені не гоже.

Бджола і Мухи.

Хтось Мухам набрехав,
Що на чужині красче жити,
Що слід усім туди летіти,
Хто щастя тут нє мав.

Наслухались дві Мухи того дива
(Про це найбільше чміль гудів):
„Тут — кажуть — доля нещаслива,
Дурний, хто досі не летів!
Покиньмо, кумо, Україну —
 Нехай їй хрін!

Та помандруймо на чужину,
Аж до великих тих долин,
Дє доля красчая вітає,
І може плаче, нас ждучи.,,
Зіми там, кажуть, небуває, —
Гуляй, безпешно живучи!“
Так одна Муха-цокотуха
Базікала з кумою в-двох.
Коли поглянуть на горох —
Сидить Бджола та мовчки й слуха.
 — „Здоровенькі були!“
Обидві Мухи загули:

„От добре що зустрілись з вами...
А ну-тє й ви збрайтесь з нами!
На це Бджола сказала їм:

„Шкодá! я рідну Україну
Нє проміняю на чужину,
Нехай це щастя вам самим“.

А Мухи разом задзижчали:

„Ось годі, нє кажіть!
Жили ми тут — добра нє знали,
Бодай би так не жить!

Нє то пани, дурні селяне —
Усяке шкодять нам;

Що-дня таке життя поганє, —
Колись так буде й вам“.

— „Ні, я сього нє сподіваюсь“,
Сказала їм Бджола:

„Мені шаноба скрізь була,
Бо я без діла нє тиняюсь.

А вам —
Однаково що тут, що там;
Ви ні на кого нє жалкуйте;
Обридло тут — туди мандруйте
На втіху паукам“.

Я про охочих до мандрівки

Давно сказати хотів:
Хто дома зледащів,
Тому нє жаль домівки.

Діди мовляли їм колись:

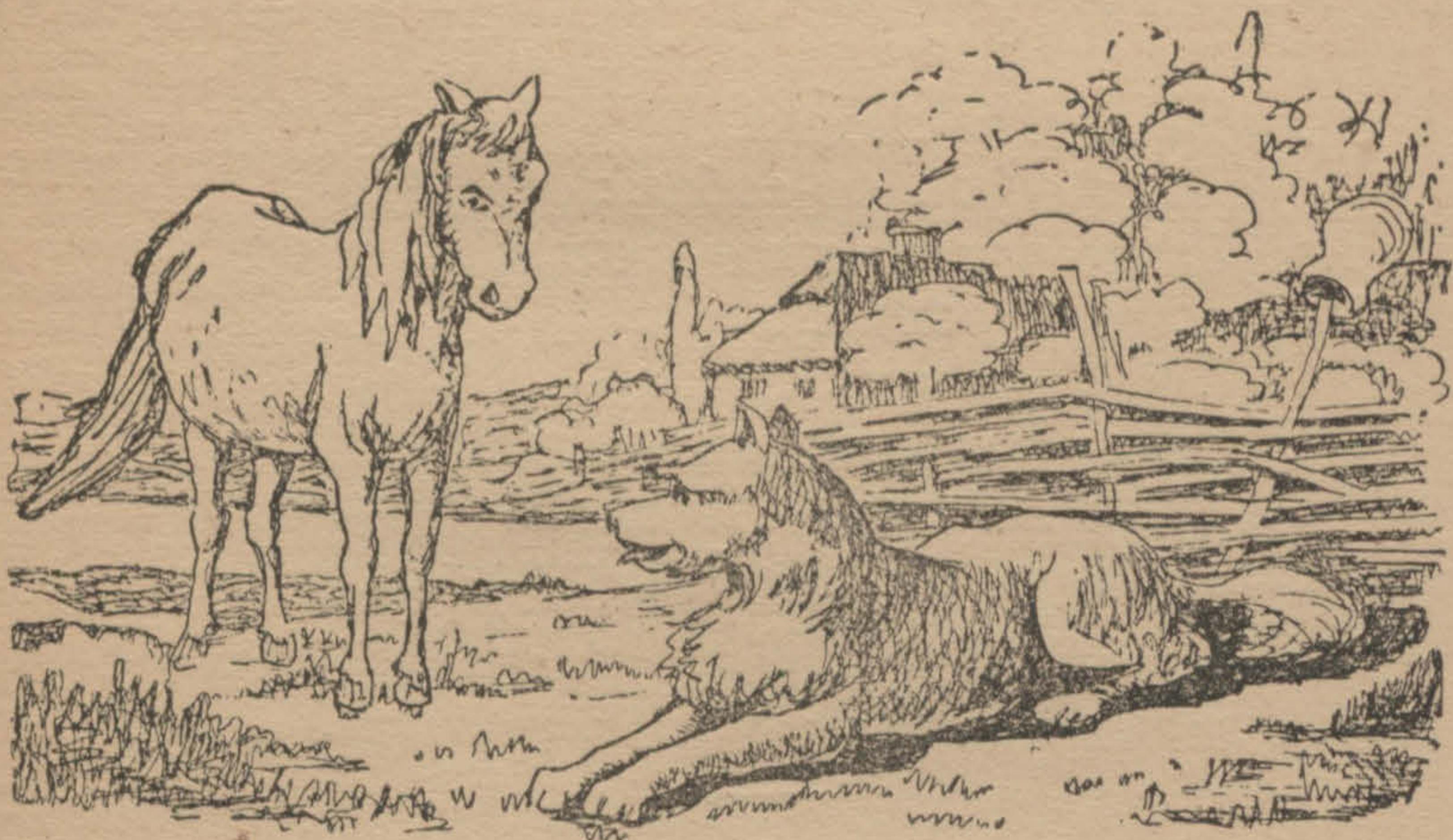
Ідіте, ринде,
Куди інде, —
На-що ви нам здалисі?

Там може вас нє знати-муть,
То й риндею не звати-муть.

Собака й Кінь.

Був на селі Квачан-собака,
Кудлатий та товстий,
Хвіст здоровенний, як ломака,
І сам такий страшний.

Раз лежачи знічевя на травиці,
У холодочку під кущем,
Він розбалакався з Конем
Про те, про се, про всяких дурниці:
А далі річ на те звернув,

Що він у господарстві — сила,
Не те, що Кінь або кобила,
Усяк це може чув.

„Що-ж, Коню, ти? попихач головатий...
Диковина тим возом торохтіть;
Велике діло борону тягати,
Або снопи возить!

Он я: і черєду у полі доглядаю,
Ввесь двір, кошару стережу,
До току побіжу —
Цілісінькую ніч не спочиваю!“

На річ таку Собаці Кінь сказав:
„Це може й правда, хто вас знає;
На світі всяк буває...“

А я-б тебе про от-щб попитав:
Коли-б я не хотів у полі працювати,
Коли-б я хліба нө вогив,
То щб-б стеріг тоді кудлатий
І щб-б він їв?“

І люде є такі ледачі,
Мудрють по-собачі:
Ми, бачте, сила, ми — стовби,
У нас, мов, золоті лоби,
Ми громадяне, —
А то все сучня копійчане,
Бадилля світове!..

Сказав-би щось про Квачана такого —
І щб воно й до чого, —
Та цур йому! бо ще порве...

Коник-стрибунець

У степу, в траві пахучій,
Коник, вдатний молодець,
І веселий, і співучий,
І проворний стрибунець,
Чи в пшениченьку, чи в жито,

До-схочу роскошував
І цілісінське літо,
Не вгаваючи співав;
Розгулявся на всі боки,
Все байдуже, все дарма...
Коли гульк — аж в степ широкий
Суне злючая зіма.
Коник плаче, сєрце мліє:
Кинувсь він до Муравя:
„Дядьку, он зіма біліє!
От тепер-же згину я!
Чуєш — в лісі ворон крячє,
Вітри буйнії гудуть?
Поратуй, порадь, земляче,
Як це лихо перебутъ!“
— „Опізнився, небораче“,
Одказав земляк йому:
„Хто кохав життя ледаче —
Непереливки тому“.
— „Як же в світі не радіти?
Все кругом тебе цвіте“,
Каже Коник: „пташки, квіти,
Любє літечко на тє;
Скочиш на траву шовкову —
Все співав-би та співав...“
На таку веселу мову
Муравей йому сказав:
„Проспівав ти літо Боже, —
Вдача вже твоя така, —
А тепер танцюй, небоже,
На морозі гопака!“

Гава й Лисиця

Літаючи по двбрах Гава
Шматок ковбаски добула;
Хоч кажуть, що вона дурна роззыва,
А до крадіжки здатняя була.

От узяла та й полетіла,
Щоб недалечко, у ярку,
На самоті поснідать до смаку:
Усе було, ще ковбаси нө їла.

„Спасибі, думає, розумним головам,

Що в світі потрудились,

Усячину робить навчились,

По-між людьми, як кажуть добре й нам:

Що-небудь можна роздобути“.

Не вспіла Гава носом ткнути,

Аж і Лисичка тут стойть

І жалібно квилить:

„Голубко-кумонько! тебе я ждала, ждала,

Аж плакала, як виглядала,

Щоб голосочок твій почутъ,

Хоч на хвилиночку про горенько забуть...

Ти може, серденько, того й не знаєш,

Як гарно, любо як співаєш —

І соловейко так не втне...

Розваж хоч трошечки мене!“

Прийшлось розязвитись дурному горлу:

„Кра! кра!“ а ковбаса до долу,

Лисичка хап — і у кущі мерщій, —

Оддячила кумі своїй!

Прокракала розязва, огляділась —

Чорт-ма куми і снідання нема...

„А щоб ти, каже, подавилась,

Лукавая кума!“

Прилаштись підлиза хоч до кого:

Солодкій слова

Приманють великого й малого, —

То вже така дурниця світова;

Про це розумні знають люде,

Та щб-ж ви будете робить, —

Хто маже — не скрипить, —

Так мабудь і до-віку буде.

Снігур та Синичка.

Снігур, в гаю гуляючи,
Синичку кохав
І, скачучи на дубочку,
Любенько співав:
Биструшечко, вертушечко,
Синичко моя!
Чом не скачеш ти до мене,
Як до тебе я?“
Усміхнулася Синичка
І хвостиком верть:
„Нагадав хтось тобі лихо,
Як тій козі смерть!...
Нам з тобою, Снігурику,
Під снігом не жить, —
Буде мене в чужім краї
Ясне сонце гріть“.
Минулося твоє літо,
Настигла зіма!
Сидить Снігур на дубочку,
Синички нема.
В гаю вітер повіває
І снігом снує;
Снігур сидить на дубочку
І плете своє:
„Биструшечко, вертушечко,
Синичко моя!
Чи згадуєш ти про мене,
Як про тебе я?“
Підморгують вражі Галки:
„От-так, перетак!
Розійшлося коханнячко:

Та — в ріпу, той — в мак“...
Обізвалась у ліщині
Старая сова:
„А що-ж, каже, на сім світі
Усяке бува“.

Довелося й мені бачить:
Не в однім дворі
Оттакії точнісенько
Сидять снігурі.

Кундель.

У полі тихому жив у норі Хомяк;
На самоті скучав він неборак!
Подивиться кругом — багато поля
Комусь дала щаслива доля,
І глянуть весело, і любо походить,
Но те, що у норі сидіть.
Он двір стойть багатиря гладкого,
Неначе городок:
Чого нема у його?
Будинок і садок...
Надумався Хомяк себе розвеселити —
І насадив маленький квітничок.
— Порозцвітали гарно квіти:
Нагідочки, красолі і мачок.
Барвінок стелеться і рута зеленіє;
Подивиться Хомяк — аж серденько радіє.
Де взявся Кундель із двора...
Гайсаючи по полю —

Бодай-би він нє знав добра, —
Накинувся на тиху долю.
„А що це ти тут наробив?
І на-що квітничок розвів?“
Загавкав Кундель навіжений.
Аж затрусились Хомяк смиренний:
За що, про що, чого напав?...

— „Я думав, щоб“... Хомяк казать почав:
„Щоб горенько було чим розважати“...
— „Ти думав?!” Кундель став гарчати;
„А чи дозволено-ж вам думать, Хомякам,
Неначе тим розумним головам?“
Злякавсь ще більш Хомяк, аж серце холодіє,
А Кундель гав та гав: „так знай-же ти про те:
Коли в дворі цвіте,

То за двором ніхто цвісти не сміє!“
По квітничку собака поскакав,
Усе понівечив і потоптав.

Став бідненький Хомяк і плакать і тужить:
„Ой, квіти, мої діти!
На що-ж я вас кохав?
На-що вас доглядав?

Хто-ж розважати-мє заплаканую долю?“

Аж дивиться — іде по полю
Висока Правдонька і стала перед ним.
„Чого ти журишся?“ вона спитала тихо:
„Чи плачеш ти за ким,
Чи скоїлося лихо?“
— „Був квітничок у мёне, а тепер...
Он, глянь, як Кундель навтішався!“
Хомяк до неї обізвався
І лапкою слозу утер:

„Хоч-би ти, матінко, як-небудь настрашила;
Щоб унялась собача сила“...
— „Ох!“ каже Правдонька: „і я його боюсь,
Бо Кундель, бач, який здоровий, мов скотина;
Зустрінусь, аж трушусь, —
Нехай його страшить лиха година!“

Бодай-би Кундель той пропав!
На Хомяка нагнав таке він лихо,
Що той і приказку у норку заховав,
Аби, як кажуть, лихо тихо.

Ластівка й Шуліка.

Трудяща Ластівка край берега літала,
Земельку мокрую збірала,
Щоб хатоньку собі зліпить,
Щоб дє було і їй і діткам жить,
Тихеньку долю веселити
І Бога і людей хвалити.
Сидів Шуліка на вербі
І так до неї обізвався:
„Дивуюсь я тобі, —
Нераз я придивлявся,
Усе ти між людьми і не боїшся їх,
Пройдисвітів таких,
Не тілько що під стріхою співаєш,
Ще й у вікно літаєш...
От хоч і я — не в тебе вдавсь,
Шулікою на світі звуся,
А лиха від людей набравсь,

І зло бере, а все-таки боюся:
Досадно стане хоч кому:
Тобі привіт, мені біда велика“.

А та йому:
„Я — Ластівка, а ти — Шуліка;
Я людям нө чинила зла,
Де не була,
А ти подумай пане-брате,
Яке життя твоє завзяте:
Весь вік курчат і пташечок хапав,
Ні ласки ні жалю нө знав“.

Давно-давно мовляють люде:
Що добренько роби, то й добре буде.

34993 / 3017 Рк

РСЕРДУБА С.КИИ

ПЕДАГ ГИЧИ ЗЕМ

ОСНОВЫ ИД. ІІ

Собака

